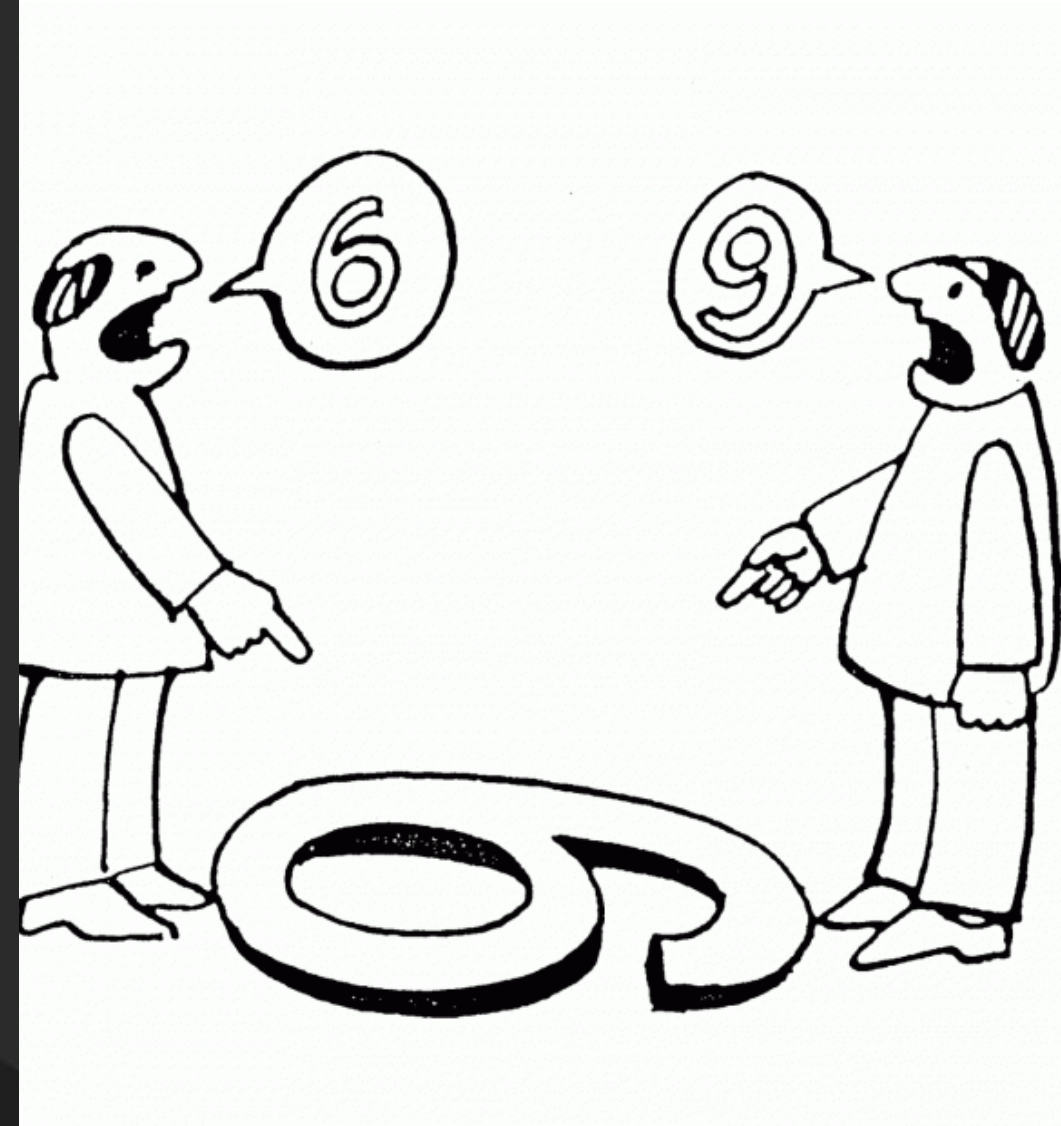
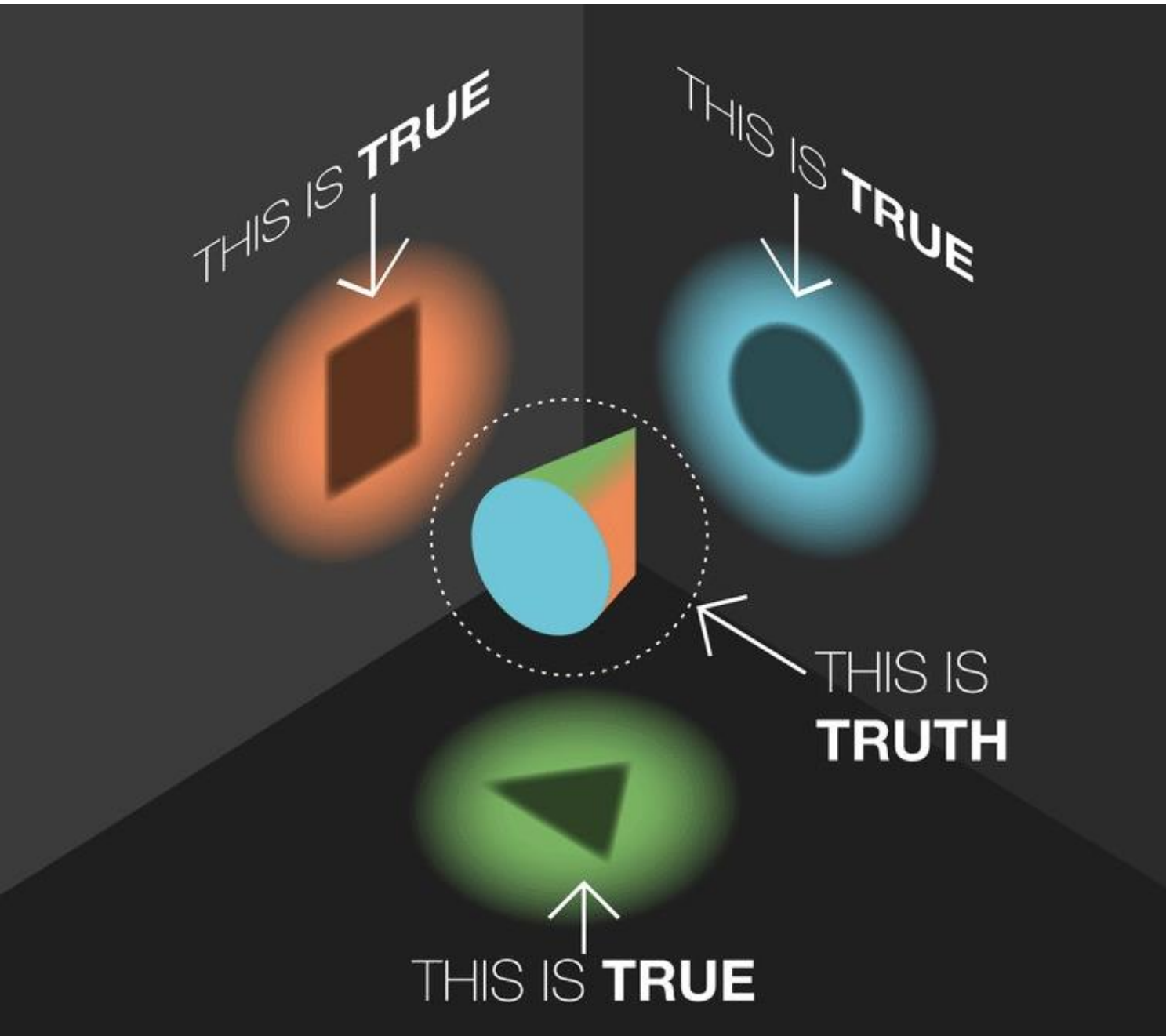

Az előadás 2 részből áll össze:

„Hogy került ide a román hadsereg?”

- előzmények
- általános tudnivalók a román haderővel folytatott harcokról
- a magyar alakulatok, hadműveletek, szereplők bemutatása
- megszállás 1919.08.01. után

• A monori események bemutatása

- -Mit tudunk biztosan?
- -Mit nem tudunk (biztosan)?
- -Mit tudunk rosszul, s miért?
- -Összegzés, vélemények

MAGYARORSZÁG ROMÁN MEGSZÁLLÁSA 1918-1919

„Hova álljon Románia?”

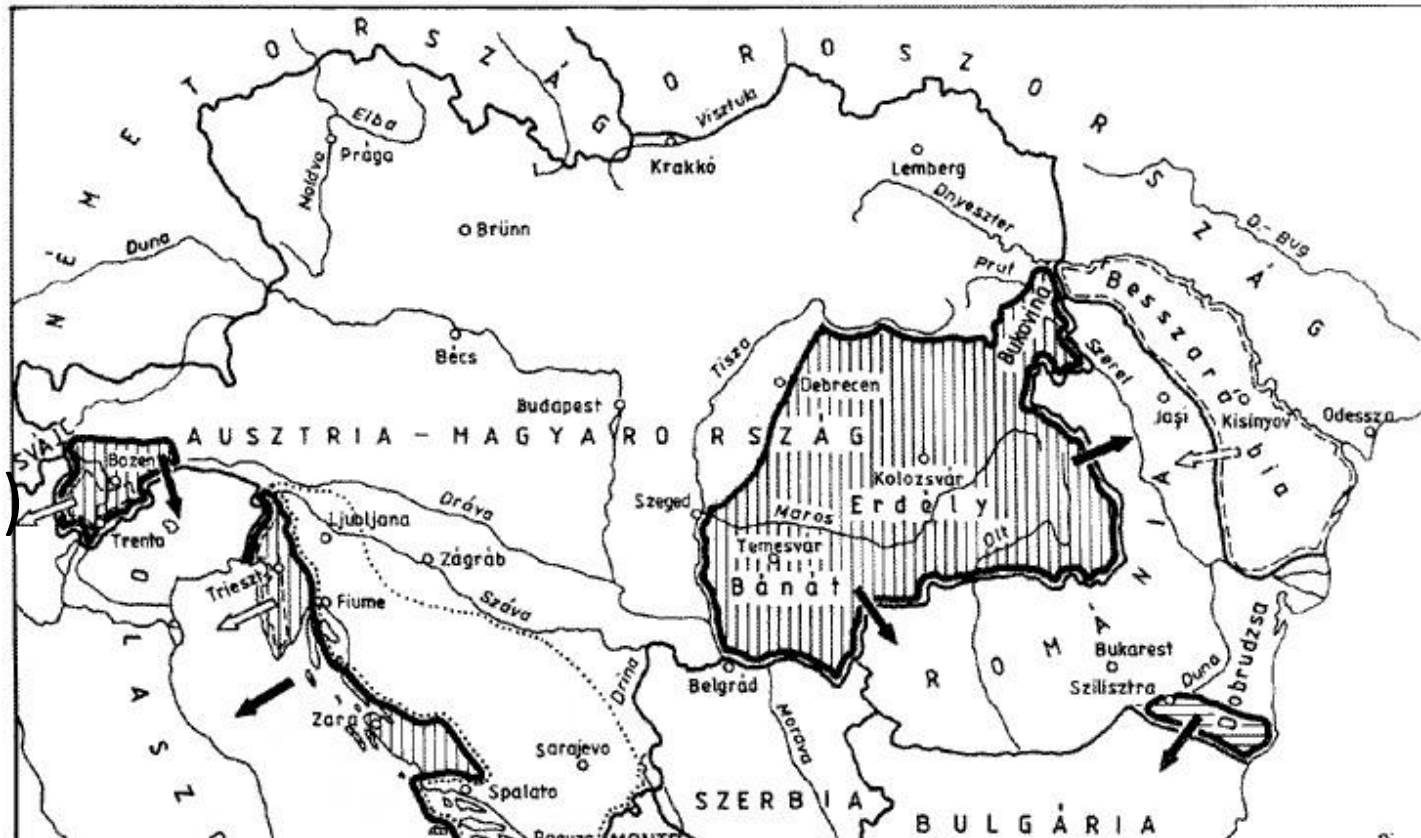

„A hõn vágyott Nagy – Románia...”

A BUKARESTI (TITKOS) SZERZŐDÉS 1916

- 23 egész magyar vármegye
- a teljes történelmi Erdély:
- a teljes Bánság (Bánát)
- a teljes Partium
- a Tiszántúl kb. fele(3 rész m)
- Összességében:
- 26 vármegye
- Debrecen – Szeged vonal

Román mozgósítás – magyar készülődés

1916.nyara

- "Mert (...) tudja meg az egész világ, tudja meg Románia, hogy ameddig egy magyar ember él, ameddig egy magyar emberben csak egy csepp vér van, addig küzdeni fog Magyarország integritásáért, addig küzdeni fog Erdélynek megvédéséért és tudja meg Románia, hogy ha megtámad minket, akkor az erdélyi havasokon nem embereket fog találni, hanem tigriseket, mert mi úgy fogjuk megvédeni Erdélyt, mint tigrisek, akiktől el akarják rabolni legdrágább kincsét, testének testét, vérének vérét., (1916.08.07.)

KÁROLYI MIHÁLY

Gróf nagykárolyi Károlyi Mihály Ádám György Miklós
(Budapest, 1875. március 4. – Vence, Franciaország, 1955.
március 19.)

Az unokatestvérek házasságából származó Károlyi komoly fejlődési rendellenességgel, nyúlszájjal és farkastorokkal (nyitott szájpadrásslal) született, betegsége mélyen meghatározta egész gyermekkorát és személyiségfejlődését.

A magányos, visszahúzódó kis Mihály nővérével együtt nagyanyjáék főtí kastélyában nevelkedett, kortársaktól elkülönülve, túlóvó gondoskodással.

14 ÉVESEN KEZD EL BESZÉLNI TANULNI!

1915 áprilisában önkéntesként bevonult a budapesti 1. honvéd huszárezredhez. Zászlósként, majd hadnagyként teljesített szolgálatot a fronton.

A ROMÁNIAI HADSZÍNTÉR

„Előre Budapestig!”

kezdeti román sikerek 1916. augusztus

a központi hatalmak összehangolt
ellentámadása, amely során:

- 1916 őszétől folyamatos katonai sikerek
- az antant orosz csapatait is megállítják

1916. december 6. - A német, illetve
osztrák-magyar csapatok bevonulása
Bukarestbe.

A román államhatalom Jászvásárra (Iasi)
menekül

Az I. világháború „dinamikus frontja”!

August von Mackensen német tábornok

Erwin Rommel - Alpenkorps

Maderspach Viktor

- Nemesi család Dél-Erdélyből
- I. vh-s huszártiszt

„A RETYEZÁTI RAMBÓ”

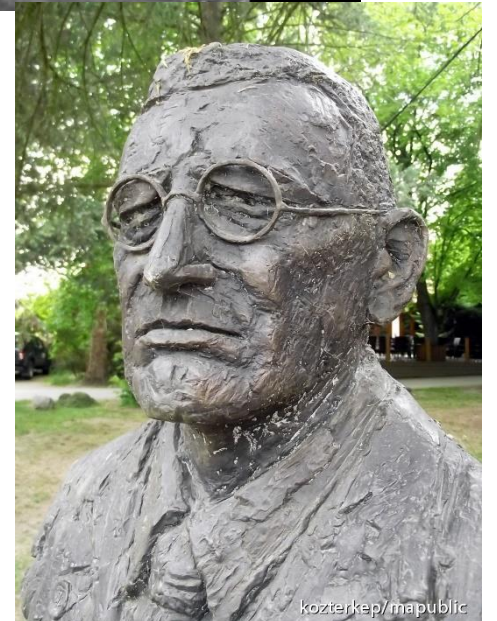
„A MAGYAR CHUCK NORRIS”

„OLÁHÖLŐ”

Szabadcsapatával támogatja a központi hatalmak hadműveleteit:

- járőrözés
- felderítés
- *gerilla hadviselés*

Részt vesz a bukaresti bevonulásban is.

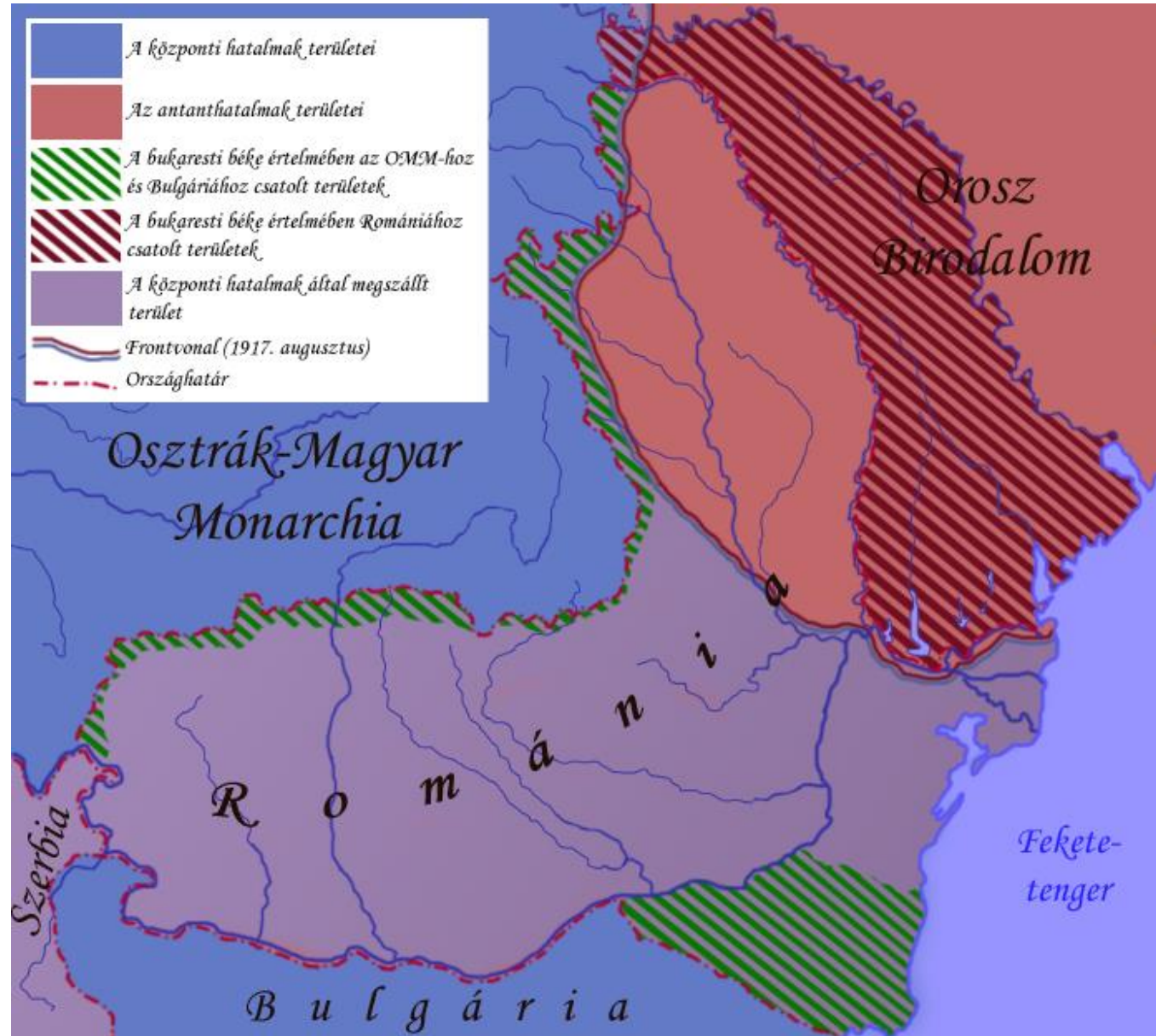

A BUKARESTI (KÜLÖN)BÉKE 1918.05.07.

- Jelentősen korlátozták a román haderő létszámát
- Területátadás Bulgáriának
- A Kárpátok gerincéről a hegyek lábához teszik a határt
- Élelmezési, ipari ellátása a központi hatalmaknak – teljes kiszolgáltatottság!

DE!

- Az 1917-es oroszországi események, Breszt-Litovszki békeszerződés miatt a Központi Hatalmak Romániának ígérik Besszarábiát!
- **Egy legyőzött ország számára - területi nyereség ígérete!!!!**
- 1918. november 10-én! Románia újra hadat üzen a Központi-hatalmaknak, különben nem él az 1916-os megállapodás ...

„Ezt a háborút elvesztettük!” - Összeomlás

- 1918.október 31. „Őszirózsás forradalom” – Károlyi Mihály vezeti
- 1918. november 3. „Padovai fegyverszünet” – véget érnek a harcok
- Az ország területén **NINCS** idegen, győztes haderő, a katonák a távoli területekről térnek haza.
- „Nem akarok többé katonát látni!” – Linder Béla hadügyminiszter(!?!)
- Leszerelik a hazatérő alakulatokat, de nem szervezik újjá!
- 1918. november 18. *„Magyar Népköztársaság”*
- sok, kisebb párt közös kormányzása, felhatalmazás (választás) nélkül, sok feszültséggel, kevés eredménnyel
- +1918. november 24. – megalakul a KMP – Kun Béla vezetésével

Összeomlás 2. - Függetlenedő nemzetiségek

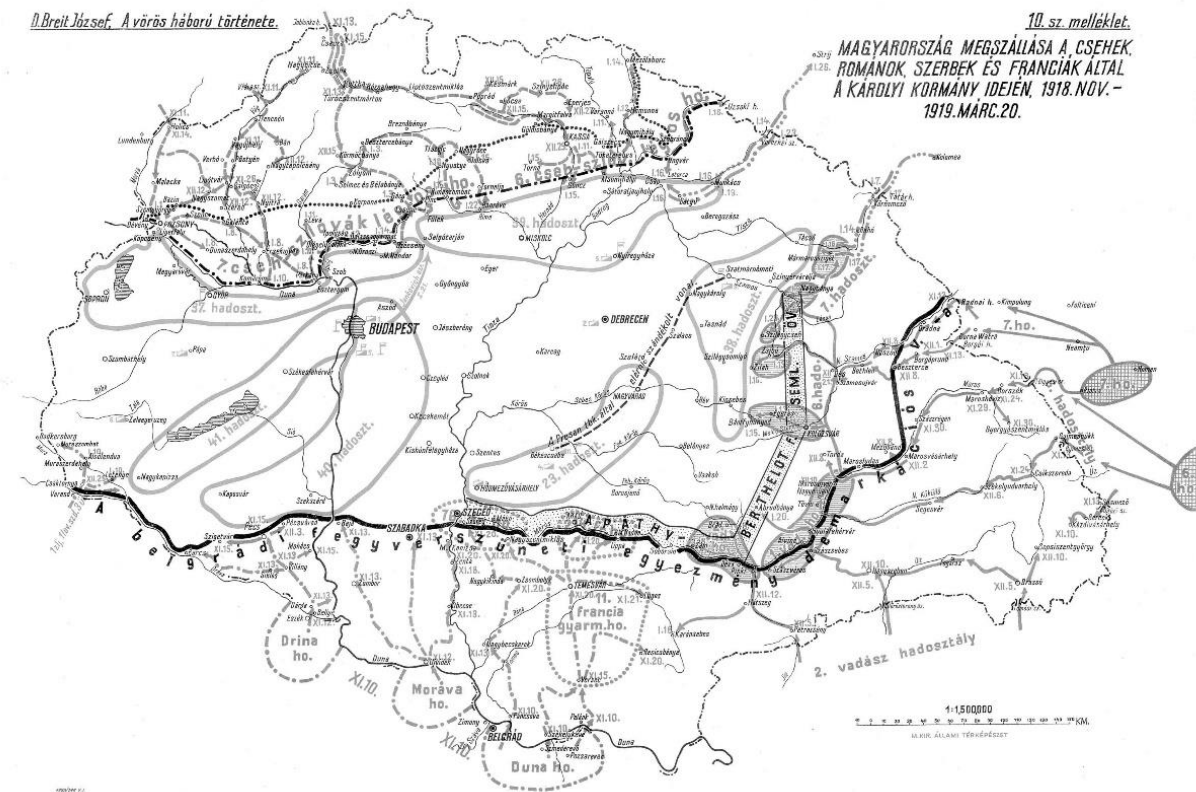
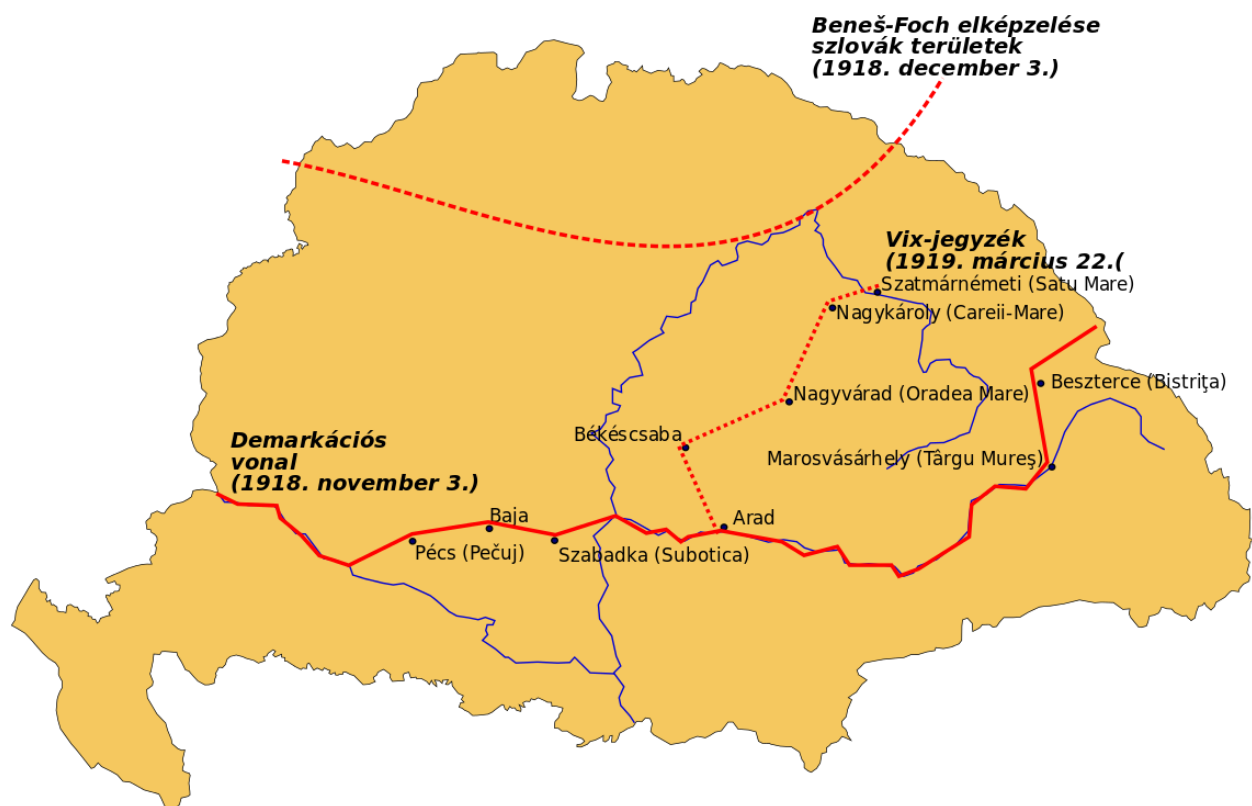
- TÚRÓCSZENTMÁRTON – szlovák önállóság, Cseh-Szlovák egyesülési vágy
- ZÁGRÁB – délszláv önállóság

• 1918. DECEMBER 1.

- **GYULAFEHÉRVÁR** – az erdélyi románság egyesülési szándéka a Regáttal, azaz a Román Királysággal
- November 26-tól kezdődik Székelyföld megszállása
- December 12. a román haderő átlépi a demarkációs vonalat, a Marost.

Milyen demarkációs vonal?!?

BELGRÁDI KATONAI KONVENCIÓ – 1918. NOVEMBER 13.

Henri Berthelot

Szentkereszthegyi Kratochvil Károly

- Kratochvill, Kratochwill – nemesi származás
- A háborúban 4. gyalogezred sikeres parancsnoka - **Nagyvárad**
- 1918. novemberétől az V. erdélyi katonai kerület parancsnoka, **Kolozsvár**
- Gyakorlatilag nincs katonája!

Készül az ellenállásra:

- Nemzetőröket, veteránokat toboroz Erdélyből

Fiatal tisztjeinek ötlete:

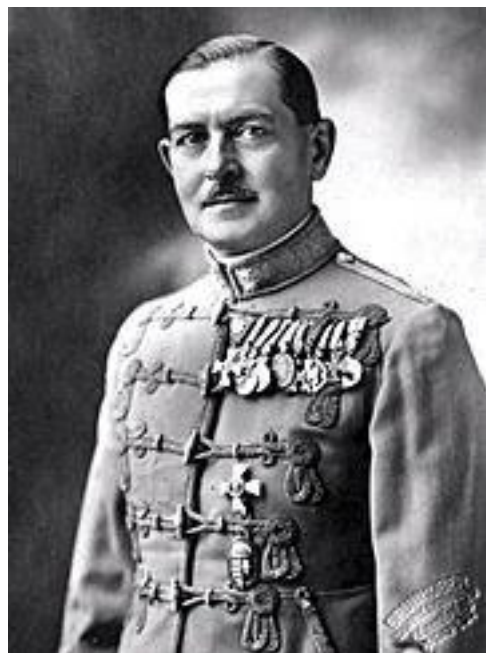
- **Toborozzanak székeleyeket!** – hagyományosan katonák.
- Felemás eredmény: alig 560 székelő önkéntes
- **Károlyi felszólítja, hogy ne adja át Kolozsvárt!**
- Mégis feladja – a város lövetésének lehetősége
- Egységével – *harcolva ugyan, de* - hátrálni kezd

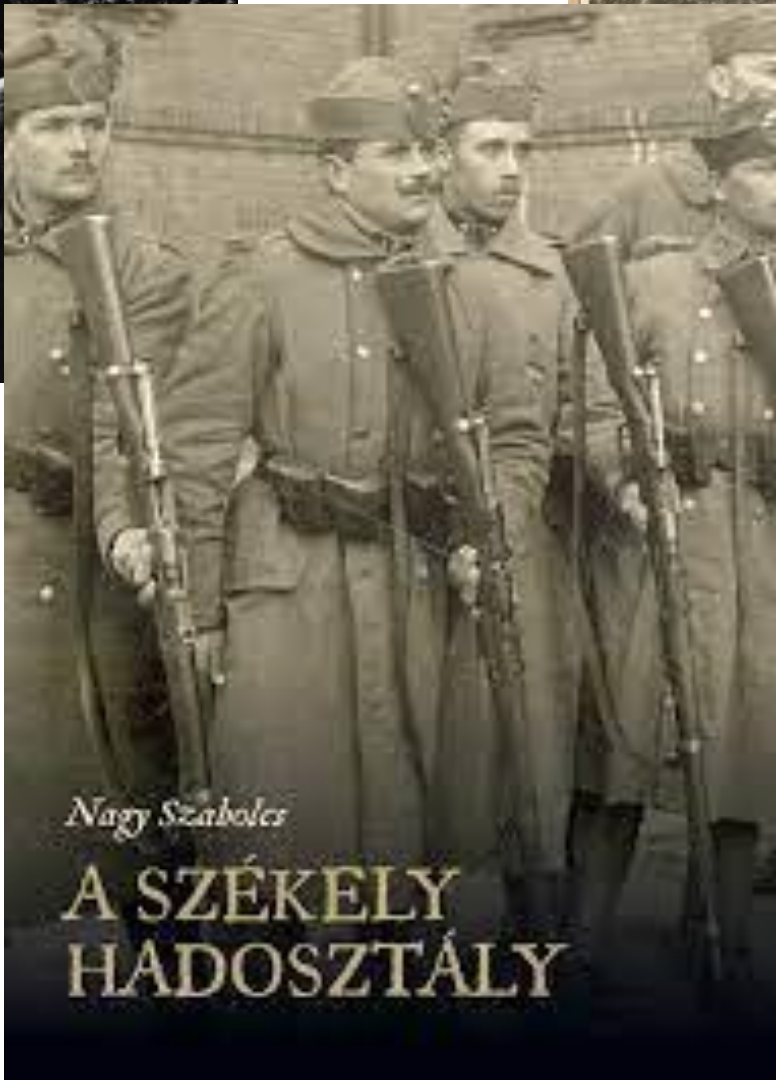

A SZÉKELY HADOSZTÁLY

- VERBŐCZY KÁLMÁN SZÁZADOS

- Hautzinger Gusztáv szds.
 - Márton Áron (f)hdgy.
 - Kóréh Endre tb.lelkész

1919. tavasza - Változások

- Keleten a román alakulatokat lelassítja, majd meg is állítja a szórványosan harcoló, de **ÖNSZERVEZŐDŐ** Székely hadosztály – kb. 10 e (max. 12 e)fő.
- Kratochwill - „Erdély második Bemje” – Terepviszonyok kihasználása!
- A románok sem kockáztatnak, „tapogató”, óvatos előrenyomulás.
- Párizsban már folynak a béketárgyalások, ahol nincs magyar képviselet!
- Az ellenséges országoknak, leendő államalakulatok „sikerrel lobbiznak”.
- A vezetés rájön, hogy komoly területi veszteség lehetősége áll fenn!
- Károlyi rájön, hogy a békekereső módszer nem jó, hibás, tévedés volt!
- Mozgósítást rendel el, nem sok sikerrel – „A PACIFIZMUS BŰN!”
- Pacifizmus helyett harcias szellem!

„NEM, NEM, SOHA!”

1919. március 2. Szatmárnémeti

SZÉKELY BAKÁK.

KÁROLYI ELNÖK BESZÉDET MOND A SZÉKELY KATONÁKHOZ.

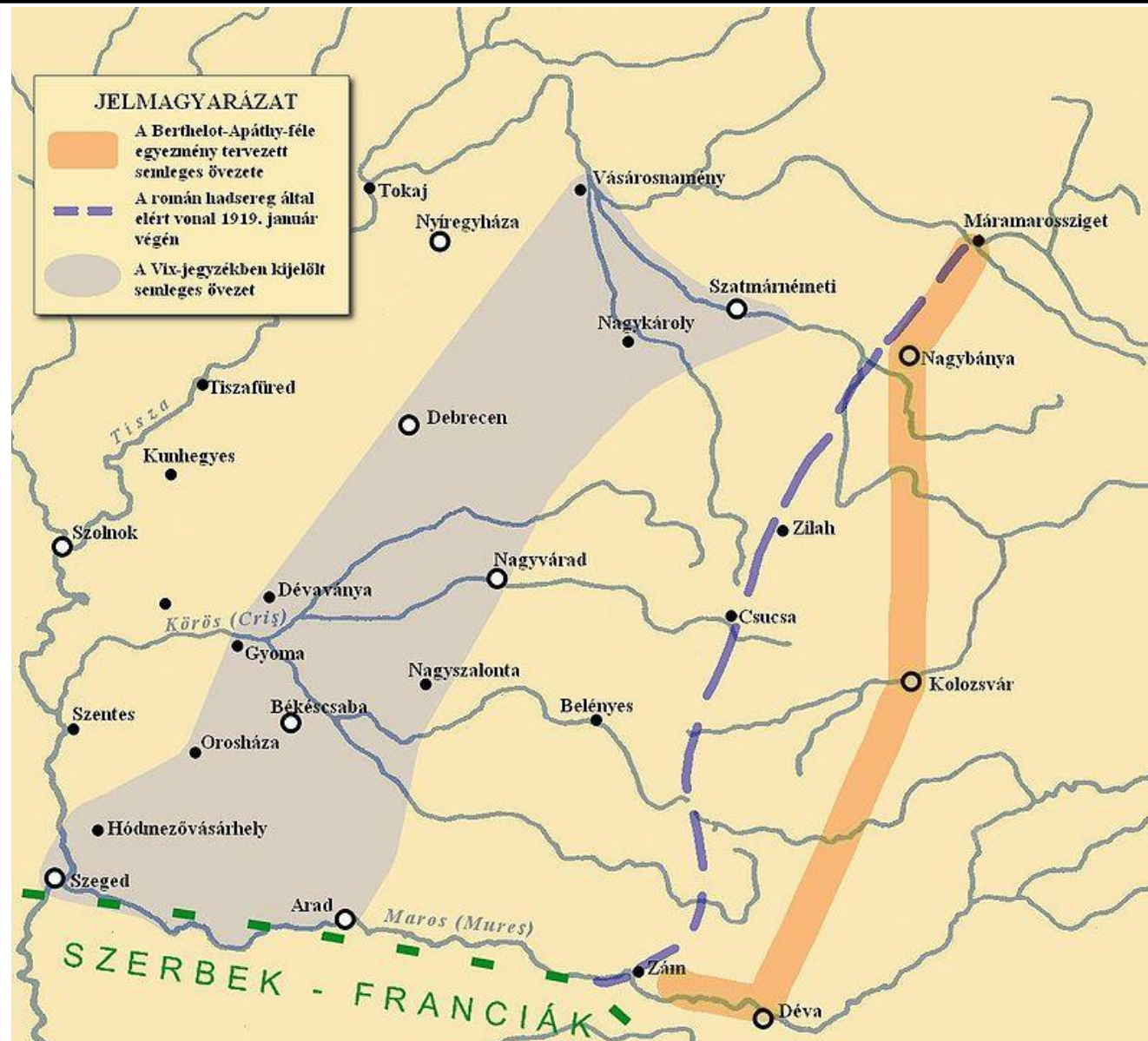
A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK LÁTOGATÁSA A SZÉKELY ZÁSZLÓALJAKNÁL.

„NEM, NEM, SOHA!”

„Ha a wilsoni eszmék nem válnak valóra, ha a megegyezéses béke és az önrendelkező jog eszmét meghazudtolják, és olyan békét akarnak velünk aláíratni, amely Magyarország feldarabolását jelenti, akkor én azt mondom nektek, katonák, hogy én ezt a békét nem fogom soha aláírni. **NEM, NEM, SOHA!**

....Magyarország feldarabolásába mi soha-soha belenyugodni nem fogunk! [...] a végszükség esetében még fegyverrel is felszabadítjuk ezt az országot!” (Károlyi Mihály, 1919.03.02.)

A „VIX – JEGYZÉK” 1919. MÁRCIUS 20.

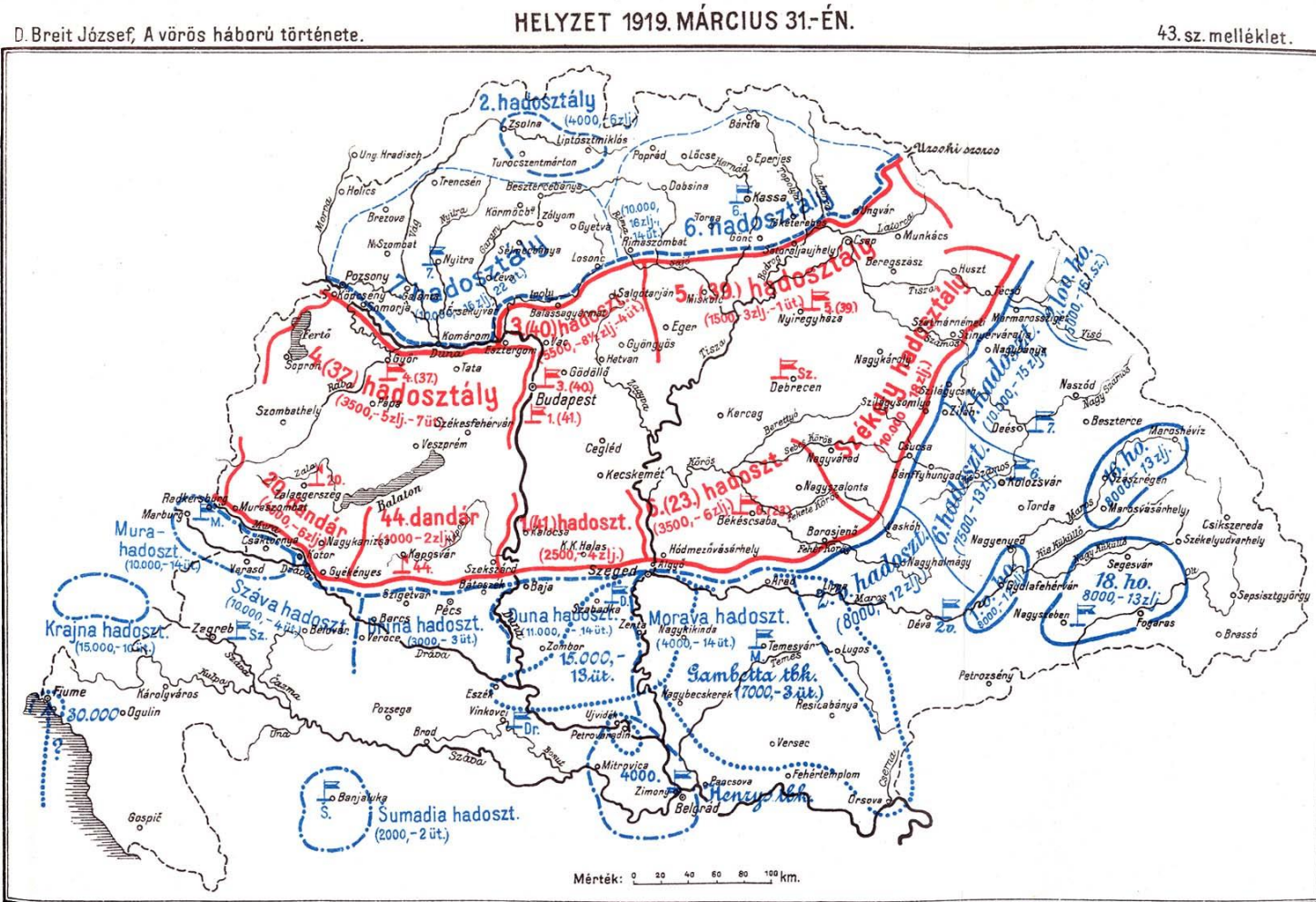

A TANÁCSKÖZTÁRSASÁG – 1919. MÁRCIUS 21.

„Ha a nyugat nem segít, hát Kelethez fordulunk!”

- Károlyi lemond - „megpuccsolják” a szociáldemokraták
- Létrejön a **Magyarországi Szocialista Párt**
- Az élet minden (!!!) területére kiterjedő radikális változás
- Diktatúra, Vörös Őrség, különítmények alakítása, stb.
- A „hivatalos” magyar haderő neve: **MAGYAR VÖRÖS HADSEREG**
- *Általánosságban örömmel, de legalábbis nagy várakozással tekintenek az új államrendre – SZOVJET KATONAI SEGÍTSÉG LEHETŐSÉGE!*
- Az antant országai több okból is ellenségesen viszonyulnak hozzá
- Mozgósítás minden szinten, de a haderőreform az „eszmék” alapján (?)
- (Stromfeld Aurél mégiscsak kéri a nyugdíjazását....)

- Papíron 56 ezer fős haderő – ebből legfeljebb 30 ezer fő fegyverben
- Északon 2X túlerő, Cseh légiók, szlovák egységek olasz vezető tisztek
- Keleten 3X túlerő román csapatok, francia egységek
- Délen 7X túlerő francia-délszláv közös erők

Válság a Székely Hadtestben

Ki ellen harcoljunk?

- Kölcsönös bizalmatlanság a Sz.H. és a budapesti vezetés között
- Hiányos fegyverzet, akadozó utánpótlás, elszabotált ütegek
- Kratochwill önálló diplomáciai manőverbe kezd – sikertelen.

(Hajlandó Budapest ellen vonulni, ha a románokat kivonják!)

Viszont tudomást szerez róla a vörös, illetve a román vezetés is....

- egyrészt áruló fehér, másrészt esélyes a kapitulációra!

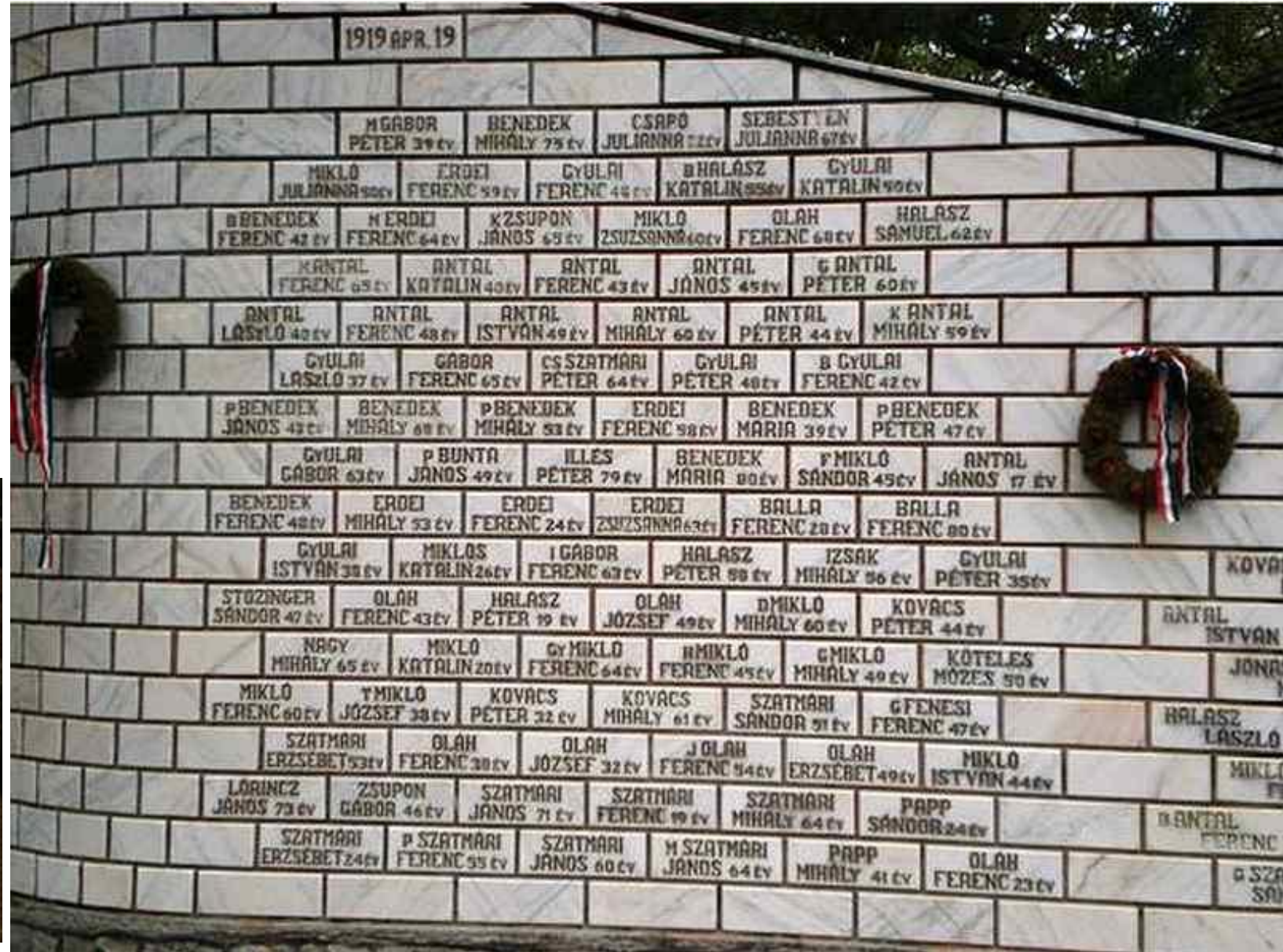
Feladás, vagy harc? És ha harc, ki ellen?

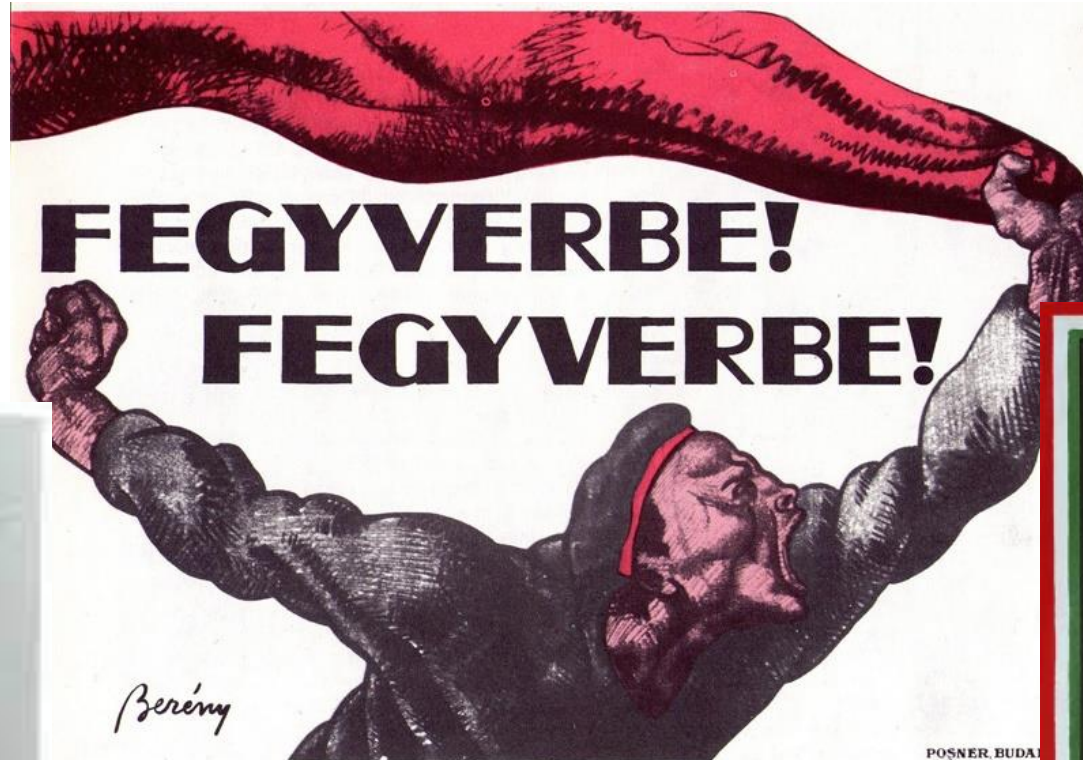
A kérdésre az antant (román-cseh) támadás ad választ.

„Nagy-Románia eljött hozzátok....”

- A támogatásra küldött vörös egységek megfutnak, a Székely hadtest 2 részletben hátrál, egymással is elveszítve az összeköttetést – 2 úton is halad tovább a történetük.
- Verbőczy vezetésével tovább harcol össz. kb 4500 fő – „Székely különítmény”
- Kratochwill leteszi a fegyvert - tisztársaival internálják – az ígéretek ellenére.
- Az arcvonal a Tiszánál megáll – Nagy-Románia határa, túl a Vix jegyzéken!
- Debrecenben virágesővel fogadják a bevonuló román hadsereg tagjait... az első botozásig!
- Megindul a Tiszántúl módszeres kifosztása.
- Kegyetlenkedések kezdete: pl. Kőröstárkányban, Nagyszőlősen, Apátfalván

Kőröstárkány + Kisnyégerfalva = 108 civil magyar halott

A Magyar Vörös Hadsereg és összetétele

- Stromfeld Aurél ezredes vezérkari főnök lesz – *sikeres haderőreform*
- Sorozott szakszervezeti és munkászászlóaljak mellé veterán, I. vh-s tisztek
- A Verbőczy vezette Székely különítmény a 2. „Nemzetközi” dandár része
- Julier Ferenc hadtestparancsnok:
- „A nemzeti alapon álló tisztikar jó része megmaradt a vörös zászló alatt is, gondolván, hogy a haza érdekében az ördöggel is szövetkezik, még ha nem is fekete, hanem vörös”.
- „*Hazánk területi épségéért, annak fenntartásáért még az ördöggel is szövetkezni kell. Ördög alatt értvén akár a kommunistákat is.*” (Billnitzer Ernő – akkori tüzérszázados)

- Vitéz Szombathelyi Ferenc (1934-ig Knausz Ferenc) 1919-ben a Vörös Hadsereg hírszerző és kémelhárító csoportján a Délszláv nyilvántartást vezette.
- Munkatársa Sztojakovics Demeter, később Sztójay Döme - miniszterelnök.
- Werth Henrik, a Vörös Hadsereg hadosztályparancsnoka. 1919. máj. 2-án a hadsereg-főparancsnokság megbízottja a román okkupációs erőkkel való fegyverszüneti tárgyaláson.
- Vitéz Henney Gusztáv: „**A vörös hadsereg nacionalista célokért harcolt, Stromfeld alatt fokozatosan nemzeti színűvé vált, és nem küzdött osztályérdekekért**”.
- Andorka Rudolf, Béldy Alajos, Beregfy Károly, Csatay Lajos, Győrffy-Bengyel Sándor, Lakatos Géza, Módly Zoltán, Náday István. Nagy Vilmos, Siegler Géza, Sónyi Hugó, Vörös János. +pl: Endresz György pilóta!

A politika közbeszól – a bomlás elindul

- A Clemenceau-jegyzék miatt kiürítik a visszavett Felvidéket
- „Ellenforradalmi tevékenység” a demarkációs vonalakon innen és túl
- A társadalom tömeges elfordulása a diktatúrától **1919. június-július**
- Általános zavar, erőszak és hangulatromlás
- (pl: Szabó Dezső: Az elsodort falu)

Hadsereg:

- Stromfeld lemond, de
- **Szervezett, irányított a visszavonulás!**
- a hadsereg vészesen zúlleni, bomlani kezd
- Életképes alternatíva: **a Nemzeti Hadsereg**

A diktatúra utolsó dobása – nem nyert!

- Julier Ferenc az új vezérkari főnök
- A hadsereg szétesését meg kell akadályozni! „...már csak a megszállt területekről érkezett alakulatok tekinthetők katonáknak!” pl:**Verbőczy!!**
- Július 20-27 – általános támadás a román vonalakon – át a Tiszán
- Néhány nap siker után összeomlik, kifulladás.
- Román ellentámadás indul, Győrig meg sem áll!!!
- A Tanácskormány lemond, külföldre menekül – „*Utánam az özönvíz!*”
- Egy hetes Peidl kormány, nem ismeri el senki.
- Friedrich kormány veszi át a vezetést
– teljesen kiszolgálja a megszállókat!!!

Ami nem sikerült 1916-ban, sikerült 1919-ben!

- A román haderő a megszállt Tiszántúlról indulva veszi birtokba a teljes Duna-Tisza közét – augusztus 1-4.
- Megszállja Budapestet és a Duna mentét: augusztus 4-6.
- Székesfehérvár, Veszprém, Győr vonal: augusztus 18.
- Harc Kapuvárnál, Mosonmagyaróvárnál (nem kerül megszállásra) aug. 21-28

Ez az utolsó harcérintkezés Verbőczy székely (maradvány) alakulata és a román haderő között!!!

- Megkezdődik a szervezett és módszeres kifosztás a teljes megszállt területen
- **„Nagy-Romániát a magyar javakból kell felépíteni!”** - Ion I. C. Brătianu
- Minden hadijogot felrúgó kivégzések sora – **legalább 670 fő.**

Augusztus 5. Mardarescu tábornok, a Magyarországot megszálló és kifosztó román csapatok főparancsnoka.

KATONAI HELYZET MAGYARORSZÁGON

1919. augusztus – szeptember

© BTK TTI

- A román, délszláv és csehszlovák csapatok által megszállva tartott területek, 1919. július 31.
- A román, délszláv és csehszlovák csapatok által megszállt területek, 1919. augusztusában
- A román, délszláv és csehszlovák csapatok főbb hadműveletei, 1919. augusztusában
- Meg nem szállt magyarországi területek, 1919. augusztus–szeptemberében

- A Nemzeti Hadsereg útja Szegedről Siófokra, 1919. augusztus 4–13.
- A Nemzeti Hadsereg és a román csapatok közötti elválasztó vonal a Dunántúlon, 1919. augusztus 23.
- A Nemzeti Hadsereg alakulatai szeptember végén: gyalogzászlóalj, huszárezred, lovasszázad
- Ellenforradalmi katonai központ
- A trianoni országhatárok, 1920

Az antant engedélyezi, hogy a Nemzeti Hadsereg a Dunántúlra vonuljon:

- Útvonala: a Kiskunság déli részén (ill. a déli, megszállt országrészen)
- NEM PEST MEGYÉBEN!!!!
- Rideg Sándor „írói túlzása” a Sámson/Tűzpróba idevonatkozó rész
- A Szeged utáni új Székhely: Siófok.
- Verbőczy Kálmán Székely különítménye a Dunántúlon csatlakozik, *de később megfenyítik, mert továbbra is harcolni akar a románokkal!*
- "Hazafiúi szempontból mindig undorodtam attól, hogy magyar ügyben idegenek segítségéhez kell folyamodnunk. A bolsevizmus letörésére azonban az ördöggel is szövetkeztem volna. (Gömbös Gyula – MOVE)
- A Nemzeti Hadsereg csak novemberben vonulhat be a fővárosba!

Megkezdődik a Horthy – korszak.

A trianoni Magyarország határainak kialakulása, 1919–1924

ROMÁN TÖMEGGYILKOSSÁG MONORON

1919. AUGUSZTUS 3.

- **Julier Ferenc** hadjárata kudarc – általános román ellentámadás
- **Augusztus 1.** – lemond a Tanácskormány – **Folyamatos kaotikus visszavonulás!**
- **„Mindenki, ahogy tud!”** – vonaton, gépjárművel, vasúton.... Gyalog, futva!
- **A korábbi egységek szétszakadnak, a seregtestek elveszítik egymással is a kapcsolatot**
- Budapesten ***Piedl Gyula*** kormányt alakít, elrendeli a sereg lefegyverzését, a fegyverzet, illetve eszközök átadását a román csapatoknak
- **DE EZ AZ UTASÍTÁS NEM JUT EL MINDENKIHEZ!**
- Ahol a román, illetve a magyar fél tud tárgyalni, egyeztetni, ott ez rendben zajlik – ahol nincs lehetőség az egyeztetésre, ott a román hadsereg

EGYSZERŰEN KIVÉGEZ MINDEN (VÉLT VAGY VALÓS)
VÖRÖSKATONÁT!

A monori tömeggyilkosság – nem egyedi eset!

Kőröstárkány Kisnyfalva, ápr 19. **108 fő**

Nagyszőlős, április 22. 12 fő

Apátfalva, június 23. **61 fő**

Mesterszállás, július hónap, 21 fő

Nagykörü, július hónap, 4 fő

Vezseny, július hónap, 4 fő

Jáskisér, július hónap, 7 fő

Kunhegyes, július 24. 14 fő (legalább)

Hódmezővásárhely, július 25. **56 fő**

Fegyvernek, július 25. **49 fő**

Albertirsa, augusztus 2. 9 fő

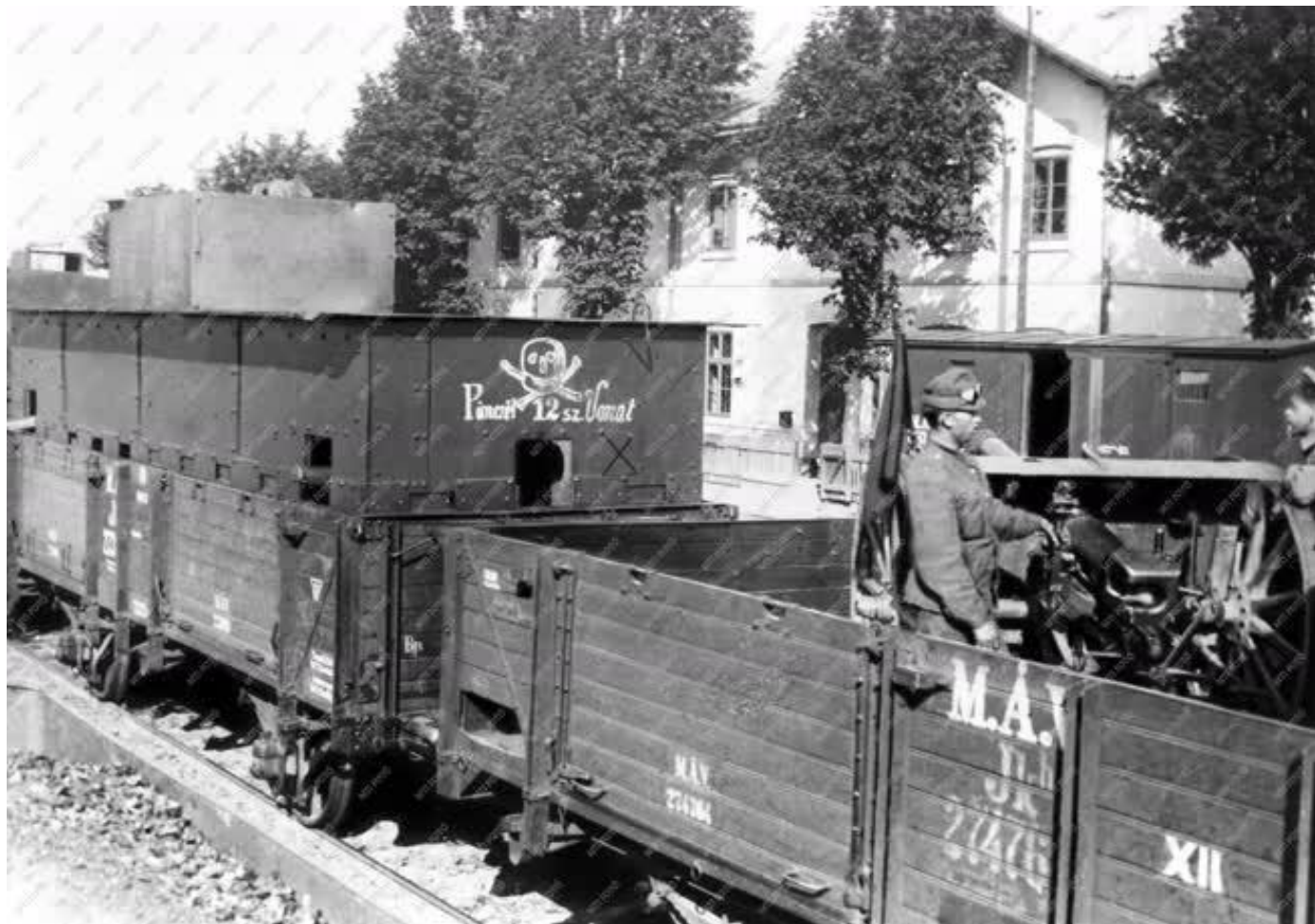
Gomba, augusztus 2. 4 fő

Monor, augusztus 3. **52 fő**

Vác, augusztus 14. 9 fő (legalább)

Mi történt Monoron 1919. augusztus 2-án?

- A visszavonuló magyar alakulatok és a román járőrök egyszerre vannak jelen a Monoron
- A legtöbb vonatot elengedik a román alakulatok, de egyet feltartóztatnak
- **5.sz. Páncélvonat parancsnoksága nem adja át a fegyverzetet.**
- Tűzharc alakul ki a páncélvonat legénysége, illetve a román lovas járőrök között
- A Főtéren Pattermann Dezső már a hivatalos átadás-átvételt kezdi el, de ez megakasztja a folyamatot.
- **Káosz és zűrzavar, legalább egy román halott, több súlyos sebesült.**
- A románok visszavonulnak, a páncélvonat távozik.
- Ellentmondó adat, hogy ki kezdte a lövöldözést, illetve mekkora a veszteség?

Monor akkor és ma

Az események forrásai

- **Közérdek** – monori lap – 1919. augusztusi számai – ez a legfrissebb adatközlés
- **Kocsis Mihály** isk.ig - Monor Község története 1928. + visszaemlékezések
- Cegléd – Magyar városok Monográfiája 1931 – Kolofont József

- **Sz. Németh Gyula**, az 5. sz. páncélvonalat egykori pk. beszámolója
 - Tükör folyóirat, 1977.07.09. 44.old.
 - Szabad Föld, 1978.07.23. 24.old.
 - Népszabadság, 1978.08.13. 6.old

- Nem írott források: pl román katonai övcsat, zubbonygombok, stb. a „Telepen”
(- menekülés közben hagyhatták el, sebesültekről szakadhatott le?)

12 fős küldöttség indul a román sereghez, amely végül nem löveti szét Monort!

Molnár János ref.lelkipásztor vezeti,
akit korábban meg akart semmisíteni a
vörös hatalom

Sógora **ényi Dömötör Béla** őrnagy, aki
korábban a nagyváradi 4.gyalogezred
századosa volt – Kratochwill alakulata is!

1919. augusztus 3.

- Augusztus 2-án éjjel megkezdődik a román fő sereg átvonulása Monoron
- A tisztikar egy részét „beszállásolják” a polgári házakba
- Mardarescu tábornokot is, a *Deák Ferenc* utcába, valószínűleg *Heil Kálmán* ny.postamester házába, ez a mai romos „ideggondozó” épülete – Deák F. 9.
- Augusztus 3-án reggel nagyobb magyar seregtest maradványokat jelentenek – **általános razzia!** Állomás – országút - teljes település!
- A román főtiszt parancsára másnap, augusztus 3-án az állomás környékén és az országúton elfogott 52 vörös katonát, valamint egy 16–17 éves, vonatról leszállított fiút, akinek egyetlen bűne az volt, hogy katonasapkát viselt, bosszúból a páncélvonat által okozott veszteségekért a monori téglagyár agyagbányájában – miután megásatták velük sírjukat – agyonlőtték. (*Közérdek – 1919.08.06.*)

- Amit a román hadsereg véghezvitt, az szembe megy minden hadijoggal!
- Felrúg minden írott és íratlan szabályt! – „*Vae victis!*” „*C'est la guerre!*”

Példastatuálás, elrettentés, megtorlás - bosszú az ártatlanokon?

Tudja a román fél, hogy úgysem veszik őket érte elő soha! – így is lesz.....

Eltérő vélekedés, hogy:

Személyesen Mardarescu tábornok adja ki a parancsot?

- „kihallgatásra” elé viszik, kisebb-nagyobb csoportokban

Néhány forrás szerint egyik beosztottja, egy *román őrnagy adja ki a kivégzési parancsot.*

Ez sajnos a lényegen nem változtat – 53 kivégzett magyar személy.

Esetleg a román katonai levéltári források adhatnak új információkat.

1. Farkas János. 23. éves. rk.vall. Szülei: Farkas János, Sohár Anna Szárm.hely. Jász megye. Baracs. Az agnoszkálásnál f. l. ismerte özv. Farkas Jánosné. Bp. Fecske u. 10.
2. Iercenci Gyula. kb. 30 éves. Szárm hely. Pankota. Telismerte: Nagy Sándor és Zontyik Pál. Bp. VI., Hungária krt. 100.
3. Fodor József. 18 éves. Szárm.hely: Arad. Telismerte: Schilling Gyula. Bp. VI. ker. Hungária krt. 100.

4. Götz András. 25 éves. ág.ev. Szárm.hely: Mezőbereny. Felismerte: Wingert Péter és Gotz Márton, az exhumált unokabátyja illetve bátyja.

5. Kovacs Antal Bela. 20 éves. rk.vall. Szül.hely: Budapest. Felismerték szülei: Kovács Antal és Kovács Antalné. Vecsés. Petőfi u.22.

6. Kovacs József. 25 éves. rk.vall. Szárm.hely: Torontál m.
Törökkanizsa. Szülei: Kovács Pál és Taimér Borbála. Törökka-
nizsa: Fő u.53.sz. Felismerte: édesapja.

7. Kocsis Lajos. 19. éves. rk.vall. Szárm.hely: Fejér m. Pol-
gárdi. Apja: Kocsis Lajos. Felismerte: rokona, Tóth Ferenc. Bp.
VIII., Tecske u.10.

8. Kutyik Károly. /tévesen András/. 55-57 éves. Szárm.hely: Battonya. Felismerte: Schillinger Gyula. Bp. VI., Hungária krt. 100.sz.
9. Kutyik István. 40-45 éves. Szárm.hely: Battonya. Felismerte: Schillinger Gyula. Bp. VI., Hungária krt. 100.sz.

10. Polgár István. 19 éves. Szülei: Polgár István és Nagy Gizel
la. Szárm hely: K. Moravicza. Czegléd. Felismerték testvérei:
Polgár Lajos és Polgár Ilona. Cegléd. Széchenyi u. 10. sz.
11. Regula Béla: 18 éves. rk. vall. Szülei: Regula Gusztáv és Ko-
terba Mária. Felismerték szülei. Bp. X., Százados ut 53. sz.

12. Sirankó Pál. 22 éves. rk.vall. Szül.hely: Zohora. Felismer-
te testvére: Sirankó Mária. Cegléd. Kisfaludy u.42.sz.
13. Steiner Jenő. 20 éves. izr.vall. Édesapja:Steiner Adolf. Fel-
ismerték: édesapja és testvére:Steiner Rozália erzsébetfalvi
lakosok.

14. Szarka György. ?
15. Valentin Béla. 33 éves. izr.vall. Felismerto édesanyja: özv.
Valentin Béláné. Bp. VII., István u. 32. sz.

16. Werner István. 21 éves., rk.vall. Szül.hely: Budapest. Felismerte testvére: Werner József. Bp. VII., Egeresi u. 99. , és Werner Istvánné szül. Christián Margit.

Kocsis Mihály isk.ig. írása szerint egy közös sírban temetik őket el.

Ez a tömegsír – "ideológiailag" átalakítva - de ma is megvan!!!!

„És 37 ismeretlen bajtársuk”

Rajtuk kívül:

- Simon János – Must Sándor - csak 1974 után derült fény a nevükre!

Ki volt az ismeretlen 35 bajtárs?

Klang István

1894.02.23-1919.08.03.

„Itt nyugszik felejthetetlen egyetlen gyermekünk

KLANG ISTVÁN

4 ½ évníy hősie harctéri szolgálat után hazatérve

BARBÁR GOLYÓ OKOZTA MÁRTÍR HALÁLÁT!

Örökké siratnak bánatos szüleid!

Nincs a beazonosított holttestek között!

Jegyzőkönyvekben nem szerepel.

Talán elvihette a család már aug. 3-án?

Nincs infó, a család kihal, adatbázis nincs

A „Magyar hadviselt zsidók aranyalbumában” sem szerepel!

Marad 34 fő

A Magyar hadviselt zsidók aranyalbuma

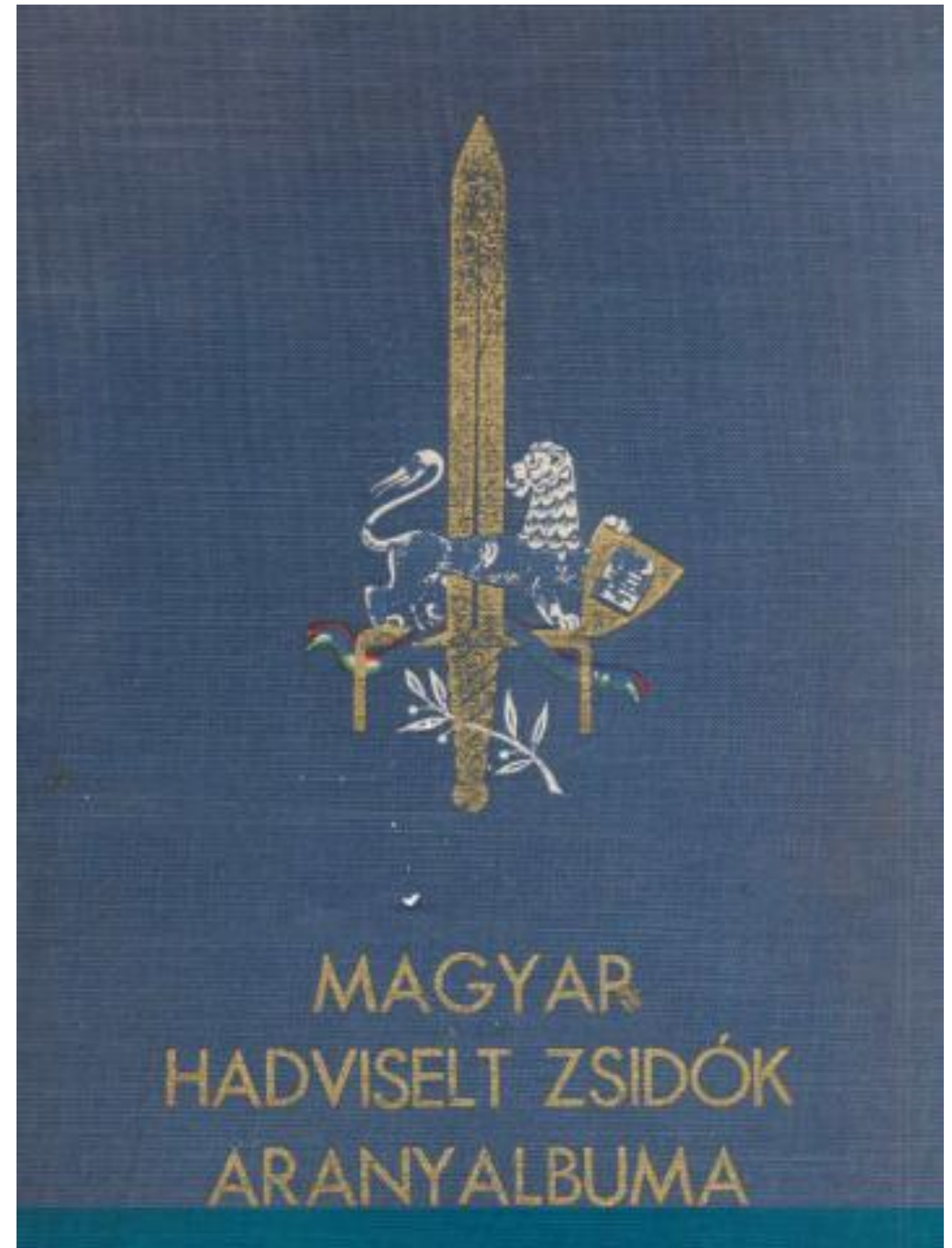
Kiadás éve 1941!

Célja, hogy bemutassa, hogy a zsidótörvények miatt
korlátozott zsidók is vérüket adták 1914-1918 között az
országért.

Eléggé részletes, településekre lebontva mutatja be a

- hősi halált halt
- frontvonalban szolgált
- egyéb szolgálatot teljesített zsidók névsorát.

(Hibalehetőség mérhető.)

Spitzer Gyula

SPITZER GYULA, izr. , szül. 1888 Fazekasbada, Baranya m. Bevonult az 52. gy. e.-hez.

Kitüntetései:

Arany vitézségi érme.

Monoron 1919-ben a románok agyonlőtték. Ugyanott eltemetve.

Rendfok.: szakaszv. (legénységi állomány)

Maruzs Roland alezredes: "*Virtus dolgában töretlen*„ című könyv

Erdélyi hadszíntéren, Bucsin tető. - 1916.10.10. - Spitzer Gyula 63.gye. tizedes

Sz: Pécsvárad? Fazekasbada? Baja?

Sok kérdés, ellentmondás, viszont nagy fontosságú esemény, mert összesen 1 fő arany vitézségi érmes baka (**Vidra Károly**, pilóta) van eltemetve Monoron, ő lenne a második!

Marad 33 fő

Berta János

„Az eltűnt neve **Berta János**, sz. Szőreg, 1892. május 25.(...), laktak Szőregen, házastársának neve (...), lakik Újszeged, Fürj-u. 19, szám, gyermekei nincsenek.

Foglalkozása földmíves, utolsó lakhelye Újszeged, Tárogató-u. 22. szám, ingó vagyona nem volt, községben ingatlan vagyona nincs.

Bevonulásának időpontja 1914., eredetileg beosztották 5. honvéd gy.e. katonai rendfokozatai közlegény,

utolsó tábori postaszáma ismeretlen, az a hadiesemény mely közben nyoma veszett és az eltűnésére vonatkozó egyéb adatok:

1919-ben a magyarországi román megszállás idejében, Monoron eltűnt, állítólag a románok agyonlőtték. (!!!)

(Királyi járásbírószági felhívás - Szeged, 1930. évi október hó 7.)

Marad 32/33 fő?

De agyonlőhették Gombán is (esetleg Albertirsán ?)

Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára

3896

1104/1920.

Románok által agyonlőtt vörös katonák

Főszolgabíró' ki!

Jelentem, hogy múlt év aug. 2-án a román csapatok egy előőrsét elfogott megismeretlen vörös katonák, akiket még aznap a község határában agyonlőttek. Nyilván egy jászokörszö birtokba jutottam, amely még a községi "direktórium" volt fel, amely az agyonlőtt vörös katonák személyazonosságának megállapításával foglalkozik és amely szerint azok az itteni temetőben vannak eltemetve. Lehannálának addig senki sem kérte. Erőből a járásbíróvágot kérészttem.

Gomba, 1920. június 23.

IV. 435. b. 3896/1920 167. d.

Reinhold Lijer

Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára

3896

1104/1920.

Románok által agyonlőtt vörös katonák

Főszolgabíró' ki!

Jelentem, hogy múlt év aug. 2-án a román csapatok egy előőrsét elfogott megismeretlen vörös katonák, akiket még aznap a község határában agyonlőttek. Nyilván egy jászokörszö birtokba jutottam, amely még a községi "direktórium" volt fel, amely az agyonlőtt vörös katonák személyazonosságának megállapításával foglalkozik és amely szerint azok az itteni temetőben vannak eltemetve. Lehannálának addig senki sem kérte. Erőből a járásbíróvágot kérészttem.

Gomba, 1920. június 23.

IV. 435. b. 3896/1920 167. d.

Reinhold Lijer

3896

1104/1920.

Románok által agyonlőtt vörös katonák

Főszolgabíró' ki!

Jelentem, hogy múlt év aug. 2-án a román csapatok egy előőrsét elfogott megismeretlen vörös katonák, akiket még aznap a község határában agyonlőttek. Nyilván egy jászokörszö birtokba jutottam, amely még a községi "direktórium" volt fel, amely az agyonlőtt vörös katonák személyazonosságának megállapításával foglalkozik és amely szerint azok az itteni temetőben vannak eltemetve. Lehannálának addig senki sem kérte. Erőből a járásbíróvágot kérészttem.

Gomba, 1920. június 23.

IV. 435. b. 3896/1920 167. d.

Reinhold Lijer

Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára

3896

1104/1920.

Románok által agyonlőtt vörös katonák

Főszolgabíró' ki!

Jelentem, hogy múlt év aug. 2-án a román csapatok egy előőrsét elfogott megismeretlen vörös katonák, akiket még aznap a község határában agyonlőttek. Nyilván egy jászokörszö birtokba jutottam, amely még a községi "direktórium" volt fel, amely az agyonlőtt vörös katonák személyazonosságának megállapításával foglalkozik és amely szerint azok az itteni temetőben vannak eltemetve. Lehannálának addig senki sem kérte. Erőből a járásbíróvágot kérészttem.

Gomba, 1920. június 23.

IV. 435. b. 3896/1920 167. d.

Reinhold Lijer

Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára

3896

1104/1920.

Románok által agyonlőtt vörös katonák

Főszolgabíró' ki!

Jelentem, hogy múlt év aug. 2-án a román csapatok egy előőrsét elfogott megismeretlen vörös katonák, akiket még aznap a község határában agyonlőttek. Nyilván egy jászokörszö birtokba jutottam, amely még a községi "direktórium" volt fel, amely az agyonlőtt vörös katonák személyazonosságának megállapításával foglalkozik és amely szerint azok az itteni temetőben vannak eltemetve. Lehannálának addig senki sem kérte. Erőből a járásbíróvágot kérészttem.

Gomba, 1920. június 23.

IV. 435. b. 3896/1920 167. d.

Reinhold Lijer

Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára

3896

1104/1920.

Románok által agyonlőtt vörös katonák

Főszolgabíró' ki!

Jelentem, hogy múlt év aug. 2-án a román csapatok egy előőrsét elfogott megismeretlen vörös katonák, akiket még aznap a község határában agyonlőttek. Nyilván egy jászokörszö birtokba jutottam, amely még a községi "direktórium" volt fel, amely az agyonlőtt vörös katonák személyazonosságának megállapításával foglalkozik és amely szerint azok az itteni temetőben vannak eltemetve. Lehannálának addig senki sem kérte. Erőből a járásbíróvágot kérészttem.

Gomba, 1920. június 23.

IV. 435. b. 3896/1920 167. d.

Reinhold Lijer

Kóréh Endre: Erdélyért monográfia (1929)

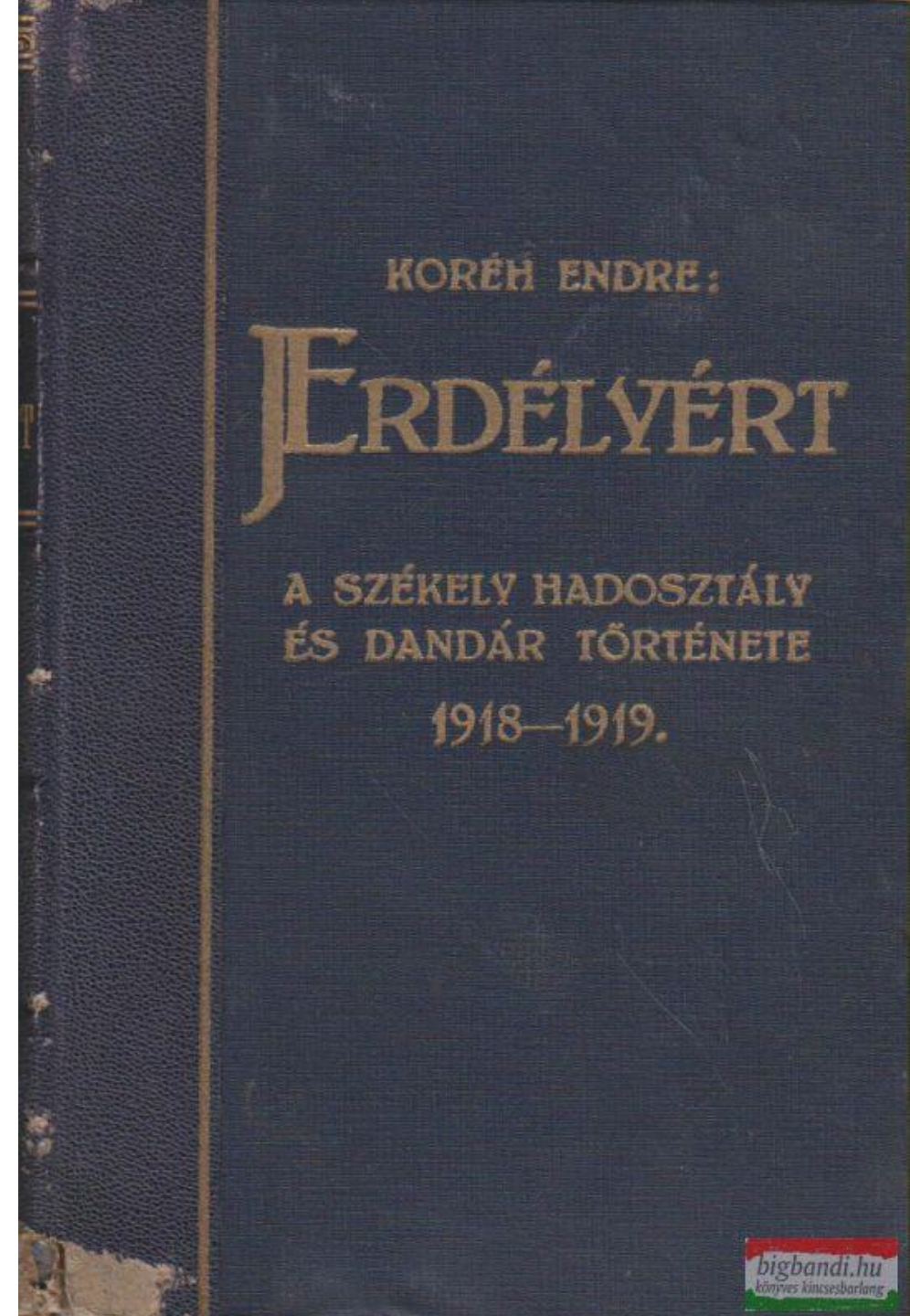
"Mialatt Verbőczy megmentette és elvezette a székelyeket Dunántúlra, azalatt Monoron egy vadoláh őrnagy 33(32) erdélyi magyar és székely katonát, (köztük Kovács főhadnagyot és Őz hadnagyot) lövetett agyon, azon cimen, hogy ezek még a demarkációnális vonalon ő ellenük harcoltak!

A két tisztet utoljára lőtték agyon, végig kellett nézniük szegény katonáik kivégzését...

Aranyfogaikat a barbár gyilkosok fogókkal tördelték ki, s hadizsákmányul vitték Nagyromániába.

Ma is a monori temetőben fekszenek mind a harmincketten ...

A székely vértanuk közül egyet nem értek halálosan a golyók. Ez éjjel elvánszorgott és szerencsésen megmenekült. Ő lett a hírmondó, —egy derék magyar mozdonyvezető, —a ki ma is él."

„Akár így is történhetett volna...”

Kóréh Endre következetesen székeleyeket ír, pedig a Sz.H töredéke volt székeley!

- partiumi, bánsági, belső-erdélyi, tiszántúli, debreceni veteránok, önkéntesek

"Az 1919-ben kivégzett negyven aradi vasutas emlékezete.

*Az Országos Rákóczi Szövetség Dömötör Mihály ny. belügyminiszter elnöklésével választmányi ülést tartott, amelyen kegyelettel emlékezett meg az **1919 augusztus 2 -án a Tiszántúlra betört románok által Monoron kivégzett negyven aradi magyar vasutas mártír haláláról.***, Nemzeti Ujság, 1939. július (21. évfolyam, 147-172. szám)1939-07-27 / 169.

szám

- az azonosított halottak között vannak aradiak, délvidékiek, bánságiak (pl. Temes vármegye), akik szolgálhattak egy aradi egységben – lehet 40 fő

- **Az 1 fő túlélőt más forrás is megírja**, pl, Kocsis Mihály 1928

- Sz. Németh Gyula, az 5. sz. páncélvonat pk. szerint 1978: **Tóth József (+1974)**

- Alsónémedire menekítik, hazatér Zalalövő, Budafa? törökországi emigráns

Az áldozatok emlékezete 1919-1945

A **revíziós hangulatban** élő ország kb 1929-től már az országért harcoló hadseregként tekint a vörös hadsereg katonáira, **de csak a katonákra!**

Ennek egyik oka, hogy nagy részük már főtiszt a Magyar Királyi Honvédségben!

Gömbös Gyula miniszterelnök ezredesi özvegyi nyugdíjat folyósít Stromfeld Aurél özvegyének

Julier Ferenc ny.ezredes katonai szakíró

Székely h.o. elismerése, románok elleni harc kiemelése, Kóréh Endre tb lelkes Erdélyért könyve, stb

Monori emlékkereszt állítása a kivégzés helyszínére

1936

Állíttatta: **Hoffmann Mikós**

Az eredeti szöveget már egy új kőtáblára faragva újra szenteltette 2017 : **Hoffman József**

Az áldozatok emlékezete 1945 után (napjainkig?)

A II. vh után a kommunista hatalomátvétel megpróbálja a múltat a saját érdekei szerint formálni. Pl:

- A Tanácsköztársaság = „Dicsőséges 133 nap”
- A Magyar Vörös Hadsereg összes tagja öntudatos, internacionalista proletár!
- A régi irodalom tiltólistára kerül (pl Kóréh Endre – Erdélyért)
- A korszaknak megfelelő túlzó szépirodalmi művek itt is
- pl. Rideg Sándor: Tűzpróba, Sámson – nem a román hadsereg végzi ki őket, hanem „Horthy fasiszta különítményesei”, nem 53, hanem 150 fő áldozat, *Internacionálét énekelnek összekapaszkodva*, stb.

A katonai szakirodalom, pl. Fogarassy László művei a MVH-ről, csak egy szűk réteg számára elérhető – más, ha lehet, ne is kutasson!

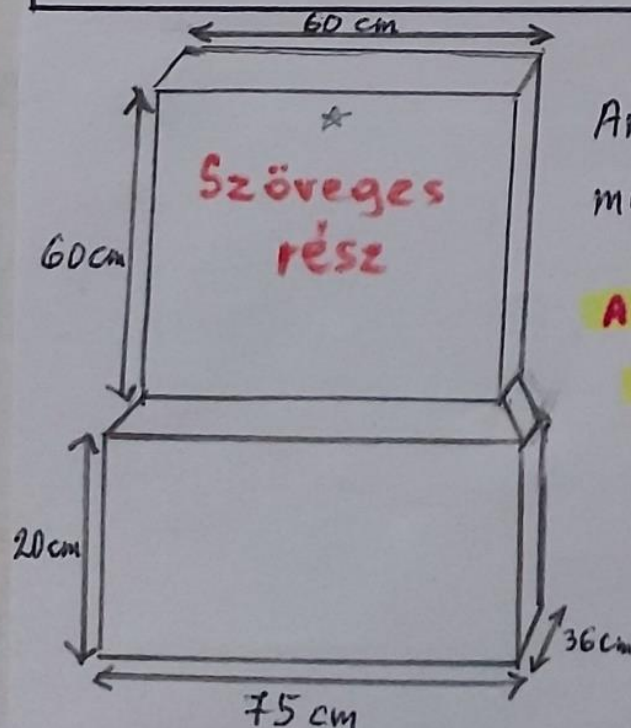
A széles néprétegeknek nagy számú, de csak kommunista, szocialista szellemű alkotások, emlékművek, műsorok, megemlékezések engedélyezése.

A monori kátholikus temetőben levő
emlékmű leírása (régí)

Szöveg: (eredeti!)

★
1919. VIII. 3.-A DICSŐSÉGES
PROLETÁRDIKTATURA BUKÁSÁKOR A FEHÉR
TEROR ÉS AZ IMPERIALISTA ROMÁN HADSEREG
ÁLTAL AGYONLÖT 52 NÉVTELEN MÁRTÍR
VÖRÖS KATONÁNAK MEGEMLÉKEZÉSEÜL

MDP. MONORI BIZOTTSÁGA TANÁCSA ÉS DOLGOZÓK

A TANÁCSKÖZTÁRSASÁG
VÉDELMEBEN HŐSI HALÁLT HALT
MÁRTIROK EMLÉKÉRE

FARKAS JÁNOS
FERENCZI GYULA
FODOR JÓZSEF
GÖTZ ANDRÁS
KOVÁCS ANTAL
KOVÁCS JÓZSEF
KOC SIS LAJOS
KUTYIK KÁROLY
KUTYIK ISTVÁN
POLGÁR ISTVÁN
RAGULA BÉLA
SIRANKÓ PÁL
STEINER JENŐ
SZARKA GYÖRGY
VALENTIN BÉLA
WERNER ISTVÁN

ÉS 37 ISMERETLEN BAJTÁRSUK
MSZMP. NAGYKÖZSÉGI BIZOTTSÁGA
MONOR

SIMON JÁNOS | MUST SÁNDOR

A Járási Építő Vállalat KISZ-istái
által épített síremlék alatt pihennek
hamvaik.

Avatás: 1974. VIII. 3.

A TANÁCSKÖZTÁRSASÁG
VÉDELMEBEN HŐSI HALÁLT HALT
MÁRTIROK EMLÉKÉRE

FARKAS JÁNOS
FERENCZI GYULA
FODOR JÓZSEF
GÖTZ ANDRÁS
KOVÁCS ANTAL
KOVÁCS JÓZSEF
KOC SIS LAJOS
KUTYIK KÁROLY
KUTYIK ISTVÁN
POLGÁR ISTVÁN
RAGULA BÉLA
SIRANKÓ PÁL
STEINER JENŐ
SZARKA GYÖRGY
VALENTIN BÉLA
WERNER ISTVÁN

ÉS 37 ISMERETLEN BAJTÁRSUK
MSZMP. NAGYKÖZSÉGI BIZOTTSÁGA
MONOR

SIMON JÁNOS | MUST SÁNDOR

Egyáltalán nem egyedi eset!

A legtöbb településen a
Dicsőséges Tanácsköztársaság,
vagy a proletárdiktatúra

„mártírjai”

az áldozatok!

Pl. Albertirsa, római katolikus
temetőben:

Az áldozatok megítélése ma

- ismerethiány helyben, országosan
- 1918-1920(22) zűrzavaros évek
- kellemetlen kommunista örökség
- a pontos ismeretek kiderítése nagyon nehéz
- inkább nem nyúlunk a korszakhoz, mert
„Ki tudja még, mit hoz a múlt?”

"Ki tudja, talán nem marad ez így örökké, és egyszer, majd az igazságnak megfelelően a feliratot is lecserélik"

"Tanácsköztársaság" helyett Hazát írva!

Csere Péter: Parancs nélkül is – Monor fejezet

MINDENKINEK
KÖSZÖNÖM
A SEGÍTSÉGET
ÉS A FIGYELMET!!!!